

Recenzní posudek vedoucího diplomové práce JUDr. Jana Klaila:
Ústavní základy konfesního práva

Velmi obsáhlá práce čítá 218 stran a je rozdělena do pěti kapitol. První kapitolu představuje krátká předmluva. Druhá pak pojednává o konfesním právu a jeho historických pramenech u nás, a představuje tak krátký dějinný exkurs i stručné uvedení do celé problematiky, bez něhož by čtenář, nedostatečně zasvěcený do často velmi technické problematiky, pozbyl základní orientaci. Dále postupuje autor „a minore ad maius“, nejprve totiž pojednává ve třetí kapitole o podústavní, čili zákonné právní úpravě individuálních a kolektivních svobod věřících a korporativních práv církví: o zákonu o církvích a náboženských společnostech, publikovaném pod číslem 3/2002 Sb. Teprve čtvrtá kapitola pak rozebírá samotné ústavněprávní normy, týkající se dané problematiky, totiž články 15 a 16 Listiny základních práv a svobod. Těžištěm práce je ovšem kapitola pátá, obsahující rozборы nálezů Ústavního soudu, týkající se jednak samotného zákona o církvích jako celku, a dále jednotlivých problematik, totiž registrace církví, evidence jejich právnických osob a orgánů, služebního poměru duchovních a jiných záležitostí, včetně majetku a restitučních nároků církví a náboženských společností. Šestou kapitolu představuje stručný shrnující závěr. V příloze práce se nachází Smlouva o vypořádání mezi Českou republikou a Církví římskokatolickou jako akt aplikace aktuálního zákona o majetkovém vypořádání s církvemi a náboženskými společnostmi, a posléze Rejstřík církví a náboženských společností, registrovaných Ministerstvem kultury České republiky.

Oproti práci na obdobnou tematiku, kterou diplomand obhájil v oboru „právo“ v roce 2008, bylo důležité, aby práci rozšířil o novinky vývoje jurisprudence a právní úpravy za uplynulých posledních pět let. Dále bylo potřeba, aby se projevilo také to, že práce je předkládána k obhajobě v oboru „teologie služby“; nesmí proto chybět základní reflexe české konfesněprávní úpravy ve světle doktríny církve o vztazích státu a politických společenství, jak ji rámcově podává především II. vatikánský koncil v konstituci „Gaudium et spes“.

Nových, počínaje rokem 2008 vydaných monografií, jež autor v seznamu literatury uvádí, a v textu práce také skutečně používá, je celkem 6 z 33. Nejsou opomenuty především monografie doc. Zboje Horáka o církevním školství v České republice a průlomový komentář k zákonu o církvích Jakuba Kříže. Ze tří zákonů, promulgovaných od roku 2008, jež autor v práci reflektuje, je pro tematiku vztahu státu a církví bezesporu nejzávažnější zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Téma církevních restitucí je politicky brizantní a autor odevzdával práci v době, kdy ústavní soud řešil návrh na zrušení zákona. Autor podává rozbor základních ustanovení zákona na uspokojivých šesti stranách. V době odevzdání práce také vyšel komentář zákona od Jakuba Kříže a Václava Valeše, který již autor nemohl použít. Zásadní ovšem je, že schválení zákona předcházely stále důslednější tlak ústavního soudu na zákonodárce, aby restituční normu tak jako tak vydal, že totiž církve mají, jak soud formuluje, „legitimní očekávání“, a zákonodárce je povinován neprodleně jednat, aby očekávání byla naplněna. Diplomand nejprve shrnuje dosavadní nálezy do roku 2008 a posléze rozebírá nálezy vydané od roku 2009, v počtu deseti, a to na celých 45 stranách. Je zapotřebí upozornit na skutečnost, že není snadné tak technicky a odborně formulované prameny, jakými jsou nálezy ústavního soudu a zejména jejich odůvodnění, podat souhrnně tak, aby čtenář pochopil jejich podstatu a výklad byl srozumitelný. To je také silnou stránkou celé práce a v té souvislosti je také zřejmé, že autor právní praxi profesionálně vykonává. Právní argumentace bývá často sporná nebo dialogická, proto diplomand někdy volí také prezentaci disentních stanovisek jednotlivých soudců.

Ve čtvrté kapitole, pojednávající o ústavních normách, týkajících se problematiky vztahu států pak autor doplňuje potřebný exkurz do nauky církve. Na českobudějovické fakultě by se neslušelo, kdyby zde nepoužil výklad koncilní konstituce „Gaudium et spes“ od prof. Karla Skalického. Jeho argumentaci parafrázuje a připojuje vlastní pohled na články 74 a 76 konstituce. Má za to, že je to právě zkušenost s diktaturami 20. století, která církev přivedla k pozitivnímu ocenění demokratického politického systému, jak diplomand dovozuje z interpretace čl. 74 konstituce, totiž z podmínek výkonu politické moci, která se musí řídit mravním zákonem, jít za obecným blahem a postupovat podle právoplatně ustanoveného právního řádu. Komentář prof. Skalického, kritizující úspěchanost přijetí článku 76 o principech vztahu státu a církvi, doplňuje diplomand úvahou O. H. Pesche o tom, že demokracie podle anglosaského vzoru není pojetí článku vzdálená, a argumentací G. Alberiga, proč koncil explicitně neodsoudil marxismus a komunismus. Předmětem diplomandova zájmu je rovněž dekret koncilu o pastýřské službě biskupů, Christus Dominus, ve kterém se připomíná neuralgický bod vztahu státu a církvi, totiž jmenování biskupů. Autor uzavírá, že ústavní úprava vztahu státu a církvi v České republice představám a požadavkům církve, vyjádřeným koncilovými dokumenty, vcelku odpovídá a vyhovuje.

Vzhledem k dostačujícímu doplnění práce oproti původní verzi z roku 2008, k přesnému a zároveň srozumitelnému výkladu norem a zejména nálezů ústavního soudu, i doplnění základů církevní nauky o vztazích státu a politických společenství navrhuji známku **v ý b o r n ě**.

Praha, 19.8.2013

.....
Doc. JUDr. Stanislav Přibyl, Ph.D., J.C.D